

Calles zmešal štreno rebelnim generalom

Gibanje zveznih čet je bilo tako promptno in strateško, da so vstaji izgubili zvezo med seboj in zašli v konfuzijo. Revolta zadušena povsod, razen na severu, kjer se razbline v guerilske praske. Katoliška duhovščina v Sonori je šla na limanice vstajev.

El Paso, Tex., 8. marca. — Ameriške vojaške čete iz Fort Bliss so bile sredi nameščene ob meji v okoliših El Paso vasi situacije v Juarezu na drugi strani meje. Juarez je še vedno v rokah mehiških federalnih čet, toda okrog 2000 vstajev pod vodstvom generala Miguela Valdele, se nahaja kakih 20 milj od mesta. Vlada posadka je slaba in Juarez se bo moral podati, če pride do boja. Medtem so ameriške oblasti dovolile mehiški vladi, da lahko pošlje pojačanja iz Matamorasa po ameriškem ozemlju v Juarez.

Ameriške čete imajo nalogo prekrati četo in zapoditi mehiške bojovnike iz Juareza, če bodo mehiške krogle padale na ameriško stran.

Nogales, Ariz., 8. marca. — Nogales na mehiški strani meje je v rokah 2400 vstajev. Večina vojaških posadk v Sonori je na strani rebelov. Vladi zveste čete čakajo na pojačanja, predno pričnejo ofenzivo. Katoliška duhovščina v nekaterih mestih države Sonore je nasledila vstajem in odprla cerkve, ki so počivale od 1. avgusta 1926. Duhovni pozivajo ljudstvo, naj podpira "revolucijo".

Mexico City, 8. marca. — Vojni urad mehiške vlade poroča zelo optimistično o poteku ofenzive proti rebelnim generalom. Vstaja na južni in vzhodni strani republike je temeljito strta. Zvezne čete so včeraj reokupirale pristanišče mesto Vera Cruz in vsa država enakega imena je spet na strani vlade. Uporni general Jezus-Maria Aguirre, ki je organiziral vstajo tamkaj, je pobegnil s par sto pristaši nekam v hribe.

Po zmagi v Vera Cruzu se je ves aparat zvezne armade obrnil na sever, kjer imajo vstaji še proste roke. General Escobar, vodilni glavar revolte, se nahaja v Torreonu, kjer ima par tisoč mož na svoji strani. Zvezne čete se pomikajo tjakaj od vseh strani in odločilna bitka pride vsak čas, ako Escobar prej ne pobežne v hribe.

Calles, ki vodi ofenzivo proti vstajem, je spretno zmešal karte rebelom in jih vrgel v največjo konfuzijo. Prvi uspeh njegove strategije je bil, da je pretrgal zvezo med rebeli na jugu in severu; nato je po bliskovito udaril po vstajih v Vera Cruzu in skoro istočasno je vrgel množno poleno vstajem pod noge v državi Nuevo Leon, kjer je važna železniška centrala. Vse kaže, da je glavna moč revolte zdrobljena. Položaj v Sonori in sosednjih krajih je tak, da bodo praske trajale še nekaj časa, ali to bodo boji guerilskega značaja, ki so v Mehiki že nekaj vsakdanjega.

Vsi kandidati za predsednika, razen Valenzuela — v čigar interesu je izbruhnila revolta — so včeraj izdali manifest, v katerem izrekajo lojalnost vladi in naznanjajo, da je njihova politična kampanja ustavljena za toliko časa, dokler ne bo revolta končana.

Deset obtoženih volilnih sleparij.

Chicago. — Deset pristašev Homer K. Galpina je obtožen volilnih sleparij, ki so bile izvršene v 27. wardu. V obtožnici je rečeno, da so Galpinovi pristaši vtaknili nad 400 ponarejenih glasovnic v sod za sladkor in jih prinesli v neko volilno kočjo v 27. wardu, katerega kontrolira Galpin. Obravnava se vrši pred sodnikom Thomas Taylorjem.

Kanada se približuje priznanju sovjetov

To novico prinaša leani baron iz province Ontario.

Ottawa, Kanada. — Federalizirani tisk poroča, da H. J. Mackie, leani baron v provinci Ontario in bivši član parlamenta, izjavlja po svojem povratku iz Sovjetske Rusije, da bo kanadska vlada najbrž priznala Sovjetsko Rusijo.

Mackie je javno dejal, da je dobro poučen, da kanadska vlada uvaža obnovljenje trgovskih stikov s Sovjetsko unijo socialističnih republik. Ta izjava je povzročila, da je poslanec J. S. Woodsworth, član in voditelj kanadske delavske stranke, vprašal v parlamentu, kakšne korake namerava vlada podvzeti v tem smislu.

Ministrski predsednik je odgovoril: "Jaz ne morem povedati več, kot moji častiti prijatelji, da vlada uvaža to zadevo."

Brojčavke iz Londona pravijo, da je Mackiejeva izjava "povzročila vznemirjenje." Poroča se, da pojde število britajskih industrijalcev v Rusijo, da tam preiščejo razmere in se prepričajo, kakšni so trgovski izgledi.

Dnevnik "London Express", ki ga lastuje Kanadčan lord Beaverbrook, priporoča Baldwinovi vladi, da izpremeni svojo dosedanje politiko, ker prinaša Britaniji veliko izgubo v trgovini.

Dva dnevnika v Albanyju sta unijaka

Taka je posledica izpora in izravnav.

Albany, N. Y. — V mestu Albany zdaj izhajata dva unijaka lista. Izprti tipografski delavci so pričeli izdajati "Albany Citizen," Hearstov "Times-Union," je pa izravnav spor s organizacijo tipografskih delavcev. Gannettova dnevnika — "The Knickerbocker Press" in "Evening News" stavijo še vedno neorganizirani tipografski delavci.

Ko se je izravnav spor s Hearstovim dnevnikom, je prešel dnevnika "Albany Citizen" v roke sindikatu meščanov v Albanyju. Pri tem listu je bilo zaposlenih vedno pet in trideset tipografskih delavcev, ki so bili izprti pri Gannettovih listih. Ta list naznanja, da ostane kot dnevnik, toda ne izhajal bo le ob delavnikih in ne ob nedeljah. Ta izravnav je velik udarec za Gannetta, ki je še pred sedem leti priporočal, naj se prične s izpormo proti organiziranim tipografskim delavcem.

Njegovo priporočilo ni našlo prevelikega navdušenja med podjetniki, kar govori dejstvo, da je zdaj ostal osamljen s svojimi izpormi. In še to se je zgodilo po sedmih letih, ko je od svojega priporočila pričakoval velik uspeh.

Kongres se snide 15. aprila.

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je v četrtek formalno sklical 71. kongres k izrednemu zasedanju dne 15. aprila. Hoover sicer naglašuje, da sklicuje kongres le zaradi odprave farmarjem in omejenih izprememb v zakonu carinskih tarifov, toda kongres, ki je enkrat v zasedanju, ni po ustavi omejen na nobeno zakonodajstvo in lahko sklepa vse, kar mu pride na misel. Pričakuje se, da se bo kongres bavil poleg farmarske odprave in carine tudi z vprašanjem resporelje, to je z reorganiziranjem predstavnštva v reprezentančni zbornici na podlagi ljudskega štetja, ki se vrši prihodnje leto.

Požar v tovarni.

Chicago. — V četrtek je nastal ogenj v tovarni Sherwin-Williams Paint Co., 115 st. in Stephenson ave., ki je napravil škodo za \$150,000. Kaj je povzročilo ogenj, ni znano.

KADAR SE POGRABLO BARONI MED SEBOJ

Stewart podlegel, Rockefeller ml. zmagan.

Whiting, Ind. — Vse je bilo pripravljeno za veliko bitko med oljnimi magnati. Ena skupina je bila reprezentirana po Stewartu, predsedniku ravnateljskega odbora Standard Oil družbe v Indiani, drugo skupino je pa vodil John D. Rockefeller, ml., ki je merodajni glavar pri Standard Oil družbi v New Jerseyju.

Palaca, v kateri se je vršila seja delničarjev in ki je lastnina oljne družbe, ni kazala nobenih posebnih znakov, razen da so pred njo bili deset policajev, dva ognjenega in velik nemški top, trofeja iz zadnje svetovne vojne. Delničarji, ki so imeli pooblastila drugih delničarjev, so prihajali po dva in dva, vsi pa po trije. Pred vzhodom je stal policijski načelnik malega mesta s dvema policijskima, pri drugih vratih so stali policijski kapitan in lajtnant in ognjenaci.

Kajti prihajali so oljni magnati in njih trabantje. Prihajali so tudi delničarji. Ti so lastovali manjše številne delnice. Ti so morali iskati pot med avti in mimo baterije fotografirali, ki so stali pred vzhodom. Ko so delničarji imeli te za seboj, so prišli do zaklenjenih vrat. Tu je delničar potikal na vrata, nakar je vrata odprl malo policijski kapitan oljne družbe. Tu se je delničar izkazal, kdo je, na kar mu je bil dovoljen vstop.

Prišel je v prostorno vežo, ki je izgledala kot hotelova vaza. V nji so stali mize. Mize je bilo deset in pri vsaki mizi so sedele tri osebe. Tu je moral delničar povedati, katere delnice zastopa. Pisar je pogledal v knjigo in nato je dobil delničar svoj znak. Vsak, kdor se je nahajal v poslopju, je nosil znak. Kdor je glasoval za svoje delnice, je dobil znak bele barve, kdor je glasoval s pooblastili, je dobil znak plave barve, vratarji so nosili znak usnjatormene barve, častniki pa rdečo. Delavskih častnikov ni bilo v poslopju.

Prva je dospela na lice mesta Rockefellerjeva delegacija, za to pa Stewartova.

In kadar je prišel nov doilec, so se oči vseh obrnile vanj vprašajo: H kateri skupini pripada? Ali je Rockefellerjev človek, ali Stewartov? Domačini so gledali na Stewartovo kot na svojega junaka, kajti on je njih zastavonoša, Rockefeller jim je valjilje, kapitalist z vzhoda. Med delničarji so bile tudi ženske. Končno sta bili obe armadi zbrani v dvorani. Okoli šest sto jih je bilo. A ko se je izjasnil položaj, je bila bitka za Stewartovo izgubljena, kajti Rockefeller je kontroliral 59 odstotkov glasov. Zmaga je bila njegova. Stewart je bil premagan.

Stewart je menil, da je že naprej vedel, da izgubi bitko, ko pride do odločilnega boja.

Njegovi podporniki so mu priredili veliko ovacijo, ko je stopil v dvorano, ali v bitki odločajo glasovi in ne ovacije.

Poročilo pove da je kompanija imela več kot 77 milijonov dolarjev dobička po odbitku vseh stroškov, a finančno poročilo ne odloča v bitki, kajti moči so bile že prej razdeljene in odločene, kako bodo glasovali ne glede na to, kako velik bo dobiček.

Zmrznjen človek najden stoji pokonci.

Toronto, Ont. — Indijanski lovec, ki so se podali daleč na sever, so zadnje dni našli truplo nekega zmrznjenega belokotca, ki je stalo pokonci na smučeh. Ena noga je držala naprej, kakor da zmrznjenec še vedno stopa. Smučec so bile čvrsto pritrjene k ledu. Vsa znamenja kažejo, da je revent zmrznil med hojo po snegu in tam obstal.

Rockefellerjeva zmaga v petrolejski vojni

Magnat Stewart, vodja podružnice v Indiani, poražen pod težo dolarjev.

Whiting, Ind. — Komlično-operna vojna v oljnem trustu Standard Oil med starim in mladim Rockefellerjem na eni strani in Robert W. Stewartom, predsednikom trustne podružnice v Indiani, na drugi, je bila v četrtek končana s popolnim porazom Stewarta kakor je bilo pričakovati. Zmaga je moč milijarde dolarjev nad milijoni — oziroma moč dolarjev nad ljudmi. Pristaši dveh Rockefellerjev, dasi jih je bilo manj po številu, so imeli na obnem zboru oljne kompanije v Indiani čez pet milijonov delnic in toliko glasov, dočim je imel Stewart na svoji strani več delničarjev, ampak samo okrog tri milijone delnic, vseh česar je bil nadglasovan in izgubil je predsedništvo podružnice. Njegov naslednik je Edward G. Seibert, Rockefellerjev oproda.

Kar je zanimivega na tej komediji, je njena etična ali moralna stran. Stewart je bil zapleten v znani teapoddomski olini škandal. Senat ga je sicer oprostil od obtožbe, da je po krivem prisegel, ko je bil zaslišan pred senatnim prelakovnim odsekom, toda Rockefeller ml., ki kontrolira Standard Oil, je zaključil, da se je Stewart umazal in valed tega mora odstopiti od predsedništva podružnice v Indiani. Stewart se je upri Rockefellerju in tedaj mu je Rockefeller napovedal "sveto vojno" na prvem obnem zboru delničarjev. Takrat je bilo očitno, da je Stewart izgubljen. Rockefeller je mobiliziral svoje agente, da pokupijo zanj večino delnic v podružnici. To so storili. Rockefeller je prikupil delnice, dobil je večino pooblastil in s tem večino glasov, s katerimi je brenil Stewarta s predsedniškega stola in izvolil novega predsednika.

Slika kapitalistične morale: Rockefellerjeva metoda kaznovanja valed nepoštenosti velja med kapitalisti kot poštena!

VPRAŠANJE PROHIBICIJE V SENATU.

Trud suhačev bo najbrž samani.

Springfield, Ill., 8. marca. — Senator A. S. Cuthbertson, navdušen suhač, je včeraj zopet predložil v senatni zbornici predlog, ki je bila odklonjena v prejšnjem zasedanju, da se ustvari državni prohibicijski departament, katerega naloga bi bila, da se forsira prohibicija. Ta departament bi bil pod kontrolo državnega pravdnika. Kakor izglavna, bo to predlogu zadela enaka usoda, kot je prejelo, in bo skoro gotovo poražena, ko pride na glasovanje.

V smislu te predloge bi postal državni pravdnik glavni enforcer prohibicije, kateremu bi se dočal poseben oddelek prohibicijskih agentov. Za vzdrževanje teh bi se uporabljal sklad denarnih glob, ki bi jih plačevali kršilci prohibicije.

Važno predavanje.

Chicago. — Dr. Alexander Meiklejohn, načelnik eksperimentalnega kolegija na wisconsinskimi univerzi, bo v nedeljo, 10. marca, predaval o svojih izkušnjah, katere je pridobil v dveh letih, odkar je na čelu omejenega oddelka na univerzi. Predavanje prireja Chicago Forum in se prične ob 8:15 popoldne v Adelphi gledališču, Clark in Madison st. Po predavanju bo sledila diskuzija, katere se bo lahko vsak udeležil.

Umetnina ukradena.

New York City. — Neznani tatovi so v četrtek ukradli umetniško sliko, ki je visela na steni Paramount gledališča. Slika je bila vredna \$4,000.

PODJETNIKI PROTI ZAŠČITI DELAVK

Radi bi videli, da bi natakariče delale celo noč. Tudi zakon za zaščito otrok jim ne ugaja.

Albany, N. Y. — Nekateri podjetniki so tako lačni dobička, da bi najraje videli, ako bi šli vsi zakoni za zaščito žene in otrok rakom živžigat in žabam pet. Nekateri restavracijski podjetniki bi najraje videli, da legislatura dovoli zaposliti natakariče v restavracijah akosi vso noč. V ta namen so pritiskali na legislaturu, da se sprejme amendent k zakonu, ki določa delovne ure za delavke. Proti predlogi nastopili organizacija natakaričev in Državna delavska federacija. Obe organizaciji izjavljata, ako se predloženi amendent sprejme, da se je pričela kršiti zaščita za žene, ki so prisiljene delati za svojo prehrano in da bodo morale natakariče delati akosi vso noč.

Neka druga predloga, ki jo podpirajo podjetniki, akusa o kršitvi zakona, ki določa, da morajo otroci pod sedemnajst leti obiskati eno popoldne v tednu šolo. Amendent bi prenesel butaro na otroke, to je, da bi morali štiri ure v tednu obiskovati večno šolo.

Tudi ta amendent pokaže, kako poželjivi so nekateri podjetniki dobičkov. Nekaterim bi bilo najljubše, ako bi otroci delavskih staršev sploh ne obiskovali šole.

Prokuracija Packardovih avtov velika

Ampak delavci imajo od nje le miserne mezde.

New York, N. Y. — Dragi avtomobili Packardovega sistema gredo zelo hitro od rok. V okraju New York je sam Ford prodal več avtov v zadnjih treh mesecih, kot jih je prodal Packardova kompanija. Tako se je izrazil Lee J. Eastman, podpredsednik Packardove kompanije, na shodu agentov v Astorjevem hotelu. Eastman je rekel, da je Packardova kompanija v letu 1928 razposlala okoli 49,700 avtov ali trinajst tisoč več, kot kdaj prej. Samo v newyorški teritoriji je bilo poslanih 9,250 avtov Packardovega sistema, ki so prinesli štiri in petdeset milijonov dolarjev ali 44 odstotkov več, kot v prejšnjem letu.

Delavci, ki v Detroitu izdelujejo svetle in drage avte Packardovega sistema, dobe prav malo dobitov od te ogromne vloge. Oni niso organizirani in kompanija jim priporoča, da naj ostanejo neorganizirani. Kjer ni delavske organizacije, so delavci odvisni le od volje delodajalca.

Willebrandt obdržal službo.

Washington, D. C. — Mrs. Mabel Willebrandt, ki je postala zelo znana v zadnji predsedniški kampanji radi svojih govorov, bo tudi pod Hooverjem obdržala svojo službo kot pomožna generalna pravdnica, v katero področje spadajo prosekucije radi kršitve prohibicije.

Mati in dva sina zgorela.

Dayton, O., 8. marca. — Ruth Young in njena dva sina sta včeraj zgorela, ko je ogenj razdejal njih stanovanje dve milj severno od tukaj. Njen mož in dva hčerki so dobili močne opekline in so jih morali odpeljati v bolnico.

Parnik zadel ob pečino.

New York City. — Parnik "Van Dyck" je v četrtek v velikem viharju zadel ob pečino v bližini Governor's Islanda. Na parniku je bilo nad dvesto potnikov, ki so se pa vsi rešili, ko so dospeli rešilni parniki na pomoč.

Mednarodna banka prihaja v Ženevi

Ameriški reparacijski delegat predložil načrt.

Pariz, 8. marca. — Mednarodna komisija, ki revidira Dawesov načrt odplačevanja nemške vojne odškodnine zaveznikom v zadnji vojni, se te dni bavi z načrtom mednarodne banke, prve te vrste na svetu. Načrt je sprožil ameriški delegat Owen D. Young, predsednik General Electric kompanije v New Yorku.

Mednarodna banka bi bila nekaka diskontna banka sedanjih državnih bank v saveniškah državah. Nemčiji in bogatih nevtralnih državah ter federalne rezervne banke v Združenih državah. Reparacijska komisija naj se odpravi in vse bodoče plačevanje Nemčije se naj vrši poton te banke; dalje se lahko rešujejo potom mednarodne banke še drugi finančni problemi mednarodnega značaja kot so n. pr. vojni dolgovi Ameriki.

Mednarodna banka bi bila v Haagu ali Ženevi in v njenem direktoriju bi bili vodilni bankirji iz Amerike, Anglije, Francije, Italije, Nemčije, Holandije, Švice, Španije, Japonske, Kitajske in Sovjetske unije.

Buržoazni tisk, policaji in delavci

Poškodovani delavci se ne omejuje, ampak policaji ... Slabe delavne razmere.

New Bedford, Mass. — Prvih dvajset tekstilnih stavkarjev pride pred sodišče zaradi nemirov, ki so se odigrali pred Shoppovo tovarno dne 24. julija. Pri tem nemirih je bilo ranjenih kakšna pol tuceta delavcev in en policaj. Lokalni listi se zdaj zgražajo, da je bil pri teh nemirih ranjen policijski šaržent McCarthy, ki je ostal stavkarjem v spominu, ker je izredno sirovo, notesano in brutalno nastopal proti njim: Ti listi ne črhnejo niti besede o poškodovanih delavcih, kakor da je to samoposebica, da smejo po stavkujočih delavcih udariti najeti pobojniki in policaji, če tudi ni bilo nobene provokacije. V obeh teh častnikarjev je stavkujoči delavci brespraven rob, ki ima molčati in ubogati brez vsakega ugovora, če ne, pa dobi po glavi, ali kamor policijski ali pobojniki krepelje zadene.

Delavne razmere v tem mestu so izredno žalostne. Mestna občina potroši zdaj ravnolično za siromake in potrebne delavce, kot ob času, ko je bila stavka tekstilnih delavcev v polnem zamahu. Lokalni listi trdijo, da je temu kriva bresposelnost. V resnici pa delajo v tovarnah s polno paro, ampak zaaluzek je tako nizek, da se delavci pogrežajo v vedno večjo revščino, iz katere ni izhoda, dokler ne ležejo v grob. Še le smrt jih reši trpljenja in muk na svetu.

Samomor japonskega častnika v Moskvi.

Moskva, 8. marca. — Kapitan Kisaburo Kojnamagi, japonski vojaški ataše v Moskvi, je sredi izvršil harakiri (prerezal si je trebuh), potem ko je bil obtočen v sovjetskih listih, da je pretepel neko rusko učiteljico na neki svoji privatni zabavi.

Volkovi požrl duhovna.

Varna, Bolgarija, 8. marca. — Dimitrij Torodov, 80-letni župnik, se je včeraj peljal z dvema kmetoma iz Šumena domov na saneh. Med potjo so jih napadli volkovi. Konj, ki se je usadil zverin, je zdiral in prevrnil vse tri v sneg, nakar so volkovi raztrgali župnika in oba kmeta.

Usoden padec.

Chicago. — Ruth Elser je v petek umrla v okrajni bolnici radi poškodb, katere je dobila prejšnji dan, ko je padla po stopnicah na svojem domu, 706 W. 59. st.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za izven-
stvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglepaju n. pr. (Feb. 28-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnevom poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, če se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Franciškiški list z dne 26. februarja plaka v uvodnem članku, da so socialisti — sami rdeči peteljni — reševali vprašanje: "Ali more biti dober socialist dober katoličan in narobe, ne da bi povabili na debato kakšnega katoliškega bogoslovnega profesorja?"

Dobro! Kar se ni še zgodilo, se lahko izvrši v bodočnosti. Ako člankar misli, da se je s tem zgodila krivica katolicizmu, se lahko priredi ponovna debata o predmetu: "Ali je socialist lahko katolik ali pa narobe?"

Na tem shodu bo lahko člankar zastopal katolicizem in s sabo bo lahko pripeljal število bogoslovnih slovenskih profesorjev, saj je Lemont tako blizu Chicaga, da pridejo lahko na shod in zastopajo katolicizem, o katerem trdi člankar, da ni materijalističen. To, kar je člankar navedel v svojem jokavem članku, ni drugega kot nazadnjaška frazeologija, s katero se hoče zakriti materijalizem, ki ga prakticirajo najbolj goreči zagovorniki katolicizma.

Upati je, da bo gospod M. Trunk, ki je spisal omenjeni članek s slovenskimi bogoslovnimi profesorji vred v Lemontu obvestil tajnika slovenskega socialističnega kluba v Chicagu, da on in profesorji žele, da se priredi javna debata o predmetu: "Ali je socialist lahko tudi katolik in narobe?"

Naslov tajnika socialističnega kluba je: Peter Bernik, 2758 So. Ridgeway ave., Chicago, Ill.

Na tem shodu se ne bo iskalo nobene premostitve, ampak dosledno se bo zastopalo vprašanje, ki je na dnevnem redu. Govorniki lahko govorijo pozitivno ali pa negativno k vprašanju. To je tako jasno povedano, da razume tudi gospod M. Trunk, dasi včas nastopi v vlogi človeka, ki ne razume tega, kar je nanj adresirano.

Nevarnosti, ki preže na rudarje pri njih težkem poklicu, prikazuje v žarki svetlobi poročilo rudniškega nadzornika sedmega distrikta v Pennsylvaniji, ki se razteza na produkcijo trdega premoga v južnem delu okraja Lackawanna in severnega dela okraja Lucerne. Produkcija premoga se je od leta 1926 očividno krčila na tem polju trdega premoga. Vsako leto je bilo od leta 1926 producirana manj premoga, a z nižjo produkcijo se ni sorazmerno krčilo tudi število neareč, ki so doletele rudarje na delu. In sicer se je znižala produkcija od leta 1926 za 810,000 ton premoga. Rudarjev je bilo zaposlenih 4,700. Od teh rudarjev jih je ponesrečilo smrtno eden in dvajset. To pomeni, da se je na vsakih 224 rudarjev eden smrtno ponesrečil. Ti rudarji so zapustili šestnajst vdov in dva in trideset sirot. Eden in štirideset rudarjev je bilo težko poškodovanih, da niso mogli delati več ko šestdeset dni. Tudi ti so komaj ušli smrti. Tri sto šest in osemdeset rudarjev je pa zadobilo take poškodbe, da so bili manj časa doma kot šestdeset dni. Od leta 1926 so zaprli pet starih rudnikov, odprli pa niso nobenega novega. Vprav to pokazuje, kako poceni je življenje rudarjev, ki vsak dan tvegajo svoje življenje za kosček kruha zase in svoje družine. Mesto da bi se nesreče znižale, ker je bilo manj premoga producirana, so pa ravno tako pogoste, kot so bile, ko se je produciralo 810,000 ton več premoga. Pogumno gredo zjutraj rudarji v premogovnik, iz katerega ne vedo, ali se bodo vrnili živi, ali jih pa prinese iz njega mrtve ali pa težko poškodovane.

Naenkrat v premogovniku zagrmí, pokaže se blisk, močan puh podere rudarje na tla. Vžgali so se treskajoči plini in gorje onim rudarjem, ki jih oplazijo. Včas pa zagrmí nad rudarji, ko vrtajo luknje za naboje in s stropa se vsuje tone skalovja na rudarje in jih pokoplje pod sabo ali jim pa zapre izhod iz premogovnika, da so obtojeni na počasno in mučno smrt valed lakote.

Za tveganje svojega življenja, svojih zdravih udov in težko delo pa plačujejo v današnji kapitalistični družbi rudarje tako nizko, da je njih zaslužek podoben beraški napitnini. In to imenujejo žegnani in nežegnani zagovorniki kapitalističnega sistema blagovne produkcije in distribucije pravično urejeno človeško družbo in po božji volji nastali družabni red.

GLASOVI IZ NASELBIN

O tem in onem.

Indianapolis, Ind. — Iz naše nasebine so tako redki dopisi, kot dobra leta. Novic ni in z delom je kot povsod. — Na 12. feb. je imelo mlado angleško govoreče društvo "Adria" SNPJ svojo prvo veselico z igro v slovenskem jeziku. Igralci so bili samo mladi člani in članice; vsak je svojo ulogo dobro izvršil, razen male izjeme. Naučili so se prav v kratkem času. Za režiserja je bil brat John Matelčič. Vsak si lahko misli, koliko potrpljenja je bilo treba na obeh straneh. Brat Matelčič jim je moral vsako besedo razložiti, kaj pomeni. Za igralce je bilo tudi težko, ker niso razumeli čitati v slovenskem jeziku, in drugič — prvič na odru tudi ni lahka stvar. Igra je bila dobro igrana in tudi dobro obiskana. S tem so dobili mladi člani in članice veselje, da bodo v bodoče še več iger vzprijorili. Kako lepo je bilo videti samo mladino na odru in so vsi dobro slovensko govorili razen majhne izjeme.

Ko smo bili minulo poletje v stari domovini na obisku, sem čitala enkrat v Ljubljani v nekem slovenskem časniku, da kako govorimo Slovenci v Ameriki in da kako je popačena slovensčina v slovensko-ameriških časnikih.

Čitala sem, da naj Prosveta postane 5-dnevnik. Ali naj posnemamo "Edinost"? Da bi bila ponedeljkova številka bolj obširna. To ravno tako izgleda kot bi rekla: "Jaz v nedeljo ne bom kuhala, ker kuham v ponedeljek več." Da bi bilo več prostora za angleško štivo? Počakajte, da pomirje večina slovenskih naročnikov, potem s tako predlogo na dan. Že več časa opazujem, kako se slovenski tisk polagoma odvrača. Če bo šlo tako naprej še par konvencij, Prosveta ne bo več slovenski list, bo angleški.

Na 13. feb. sem čitala v Prosveti v angleškem jeziku, je zapisal upravitelj brat Godina, da tisti predlog za 5-dnevnik in za več prostora za štivo v angleškem jeziku je njegov predlog. Zakaj, ne zaplašite se v slovenskem jeziku? Po mojem mnenju, tisti Slovenec, ki ne ljubi svojega materinskega jezika, ni vreden, da se Slovenec imenuje. Ne morem razumeti, zakaj se slovenski rod tako rad potuji. Res je, da naš jezik bo tako in tako enkrat iz površja zemlje izginil, saj se bolj veliki narodi so izginili, vseeno pa spoštujmo naš materni jezik in bodimo ponosni na njega. Poglejmo naša slavna pevca go. Lovšeto in g. Šubla, kako se trudita, da povzdigneta naš narod, da bodo tudi drugi narodi videli, da tudi mi nekaj veljamo.

Čitala sem dopis od neke rojakinje, ki priporoča, da bi ne izhajal več Mladinski list, namesto njega naj bi bilo podaljšano v Prosveti angleško štivo. Jaz pa protestiram in želim, da bi Mladinski list nadaljeval svoj pot kot doslej in da bi bilo v vsaki številki ena ali dve vesti v obeh jezikih. S tem se tudi starejši ljudje naučimo bolj pravilno angleško govoriti; mladina bi se naučila slovensko čitati in pisati.

Naj vam dokazem, da tudi Amerikanci bi radi znali govoriti dva jezika. Ena moja hčerka je stara deset let, pa jo vpraša enkrat učiteljica v šoli, kako je bilo v stari domovini. Otrok je povedal, kar je videl in slišal, nato jo vpraša učiteljica, če razume še kateri drugi jezik ali samo angleški. Odgovorila je, da razume tudi slovenski, da mama ne pusti doma angleški govoriti. Učiteljica ji pove, da naj pove kakšno besedo slovensko, naj jo zapiše in naj pove, kaj pomeni v angleškem jeziku. Otrok je tudi tako naredil, potem pa vpraša naka deklica učiteljico za besedo. Učiteljica reče: "Kaj pa ti, Ernestin?" Deklica odgovori: "Mrs. Bever, kako bi bila jaz vesela, če bi bili moji starši na eni strani morja rojeni, da bi imeli dva jezika in bi se mene naučili!" Učiteljica odgovori: "Tudi jaz, če bi imela dva jezika, bi moje otroke naučila več kot enega govoriti." Potem je dostavila: "Poglejte, kako nas tuji ljudje lahko za en peni prodajo, ker razumemo samo en jezik."

Vprašala je, če je še kateri, da niso bili starši tukaj rojeni. Oglasila sta se dve deklici, da sta očeta Francoza, da peti jih učita po francosko, in da bosta prila, naj jih nauči še govoriti francosko.

Spomlad bo kmalu tukaj in marsikateri rojak bo šel v staro domovino na obisk. Večina želi, princati kakšno cvetlico s seboj, da ima za spomin, ko pride v New York, pa je razočaran, ker mu jih vzamejo na carinskem uradu, ker cvetlice s korenino in zemljo so ravno tako strogo prepovedane kot alkohol. Jaz sem imela z mojimi še precej sreče. Gorenjski nageljni še precej rastejo; radovedna sem, kako je s cvetlicami rokaja Olipa, če mu uspevajo, ali so ostale v New Yorku?

Mary Stroj, 1040 N. Holmes ave., Indianapolis, Ind.

Pojasnijo. — Brat Godina ni odgovoren za pisavo v uredniškem delu, ampak kot upravitelj je odgovoren le za upraviteljski del v listu, za uredniškega je pa odgovorno uredništvo.

Besede: "Baš, baje, vase, dlje" so slovenske in so v rabi že desetletja v slovenskih časnikih.

Kar pogledate v veliki "Slovenski nemški slovar," ki ga je uredil profesor Pietersnik, ki je podučeval slovenski jezik na ljubljanski gimnaziji in našli boste vse notri razen besede "vase." Tam boste našli tudi razlago, kateri slovenski pisatelji in slovničarji se rabili te besede. Ako ste dokončali slovensko ljudsko šolo v starem kraju, ste se učili, da se enozložni predlogi v edninah tožilniku (akuzativu) in pri tretji osebi tudi v množinah tožilniku spajajo z osebnimi zamkami. Zato govorimo in pišemo: vame, vate, vanj, vase; name, nate, nanj, nase; pome, pote, ponj; obme, obte, obenj; čezme, čezte, čezenj; ponje, zanje, čezenje. Za "č", "z" se "r" na Gorenjskem in tudi nekod na Dolenjskem zgublja. V knjigi so upravičene oboje oblike: čezme in čezne itd. Pri izgovorjavi naglašamo prvi zlog. Ako je zapisano va-se, je nepravilno, pravilno je vase. Tistim, ki so zabavljali glede pravilne pisave v starem kraju, bi pa lahko odgovorili, da bi jim nič ne škodilo, ako bi se malo učili pravilnega slovenskega jezika, kajti kritizira lahko vsak šušmar, kot pravi pesnik France Prešeren.

Smrtna kosa.

Hillside, Pa. — Dne 22. februarja je tukaj preminul John Biljan, rodom iz Hrvaškega primorja iz Sušaka. Njegova ožeta sedaj živi v Clarksburgu, več sorodnikov pa živi v Združenih državah, katerim sporočam žalostno vest.

Pokojnega Johna je zadela kap. Spadal ni k nobenemu podpornemu društvu, vseeno pa so mu nekateri člani SNPJ oskrbeli dostojen pogreb. Najlepša hvala gre sestri Regini Slavičevi iz Millwooda, članica SNPJ, ter Ivanu Vučini, članu HBZ, ker ta dva sta največ pomagala, da je pokojni bil na dostojen način pokopan. K temu so tudi pomogli rojaki Slavič in fanta Charles ter Steve, ki sta tam na stanovanju. Sestra Slavičeva in njen soprog, F. Vučini, ter sestra Čestarič in več drugih je tudi prislokovala na pomoč.

Pokojni Ivan se je mislil vpisati v SNPJ, a nagla smrt ga je prehitela. Zato pa apeliram na vse cenjene rojake, da takoj pristopite v podporna društva, ker nihče ne ve, kje ga nesreča čaka in kdaj ga zadene bolezen. Pristopite k društvom, da boste preskrbljeni za vse slučaje. Ohranimo trajen spomin na pokojnega Ivana. — Pozdravljam vse članstvo SNPJ!

John Golik, član SNPJ.

Kje sta?

Claridge, Pa. — Podpisani prosim rojaka Jakob Guza in Frank Žnidaršiča, člana društva št. 7 SNPJ, da se mi nemudoma javita. Iščem ju radi društvenih zadev. Ako kdo izmed rojakov ve za njih naslove, prosim, da mi jih sporoči, za kar mu bom zelo hvaležen. Moj naslov je: John Srebrnak, Box 146, Claridge, Pa.

John Srebrnak tajnik št. 7.

Naznanilo.

Peoria, Ill. — Pred par dnevi sem poročal o nezgodi rudarjev ko so se peljali na delo, sedaj pa moram poročati žalostno vest, da je preminul rojak John Zumer. Sem je prišel nekako pred šestimi leti. Tukaj je imel tudi brata, ki pa je bil baje pred par leti v Springfieldu, Ill., ustreljen v zadevi neke prohibicijske ovadbe.

Pokojni John Zumer je bil član društva št. 311 SNPJ, katero društvo pa je pred časom radi nekega nesporazuma pustil. Tako vidite rojaki, da v tem slučaju ni bilo nikogar, ki bi se zavzel za mrtvega rokaja, da bi mu preiskrbeli pogreb, marsikdo pa ga bo pogrešal vseh njegovih — dolarjev, ki jih ni imel. Zapisal je dosti sorodnikov, vrednosti pa nobene. Star je bil okrog 50 let, doma iz Gorenjskega, Jugoslavija. Naj mu bo lahka ameriška gruda.

Rojaki pa lahko spoznajo, koliko vrednosti so naša podporna društva. Ta vselej skrbijo za svoje člane v boleznih, nesreči in potrebi, ko pride smrt ga tudi dostojno pokopljejo. Tako delo vrši naša velika Slovenska narodna podporna jednota. Torej v njena društva vsi!

F. Franko.

Članstva društva 234.

Milwaukee, Wis. — Po sklepu decemberske seje, naznanja se članom društva Bratoljub št. 234 SNPJ, da ne plačamo ašesmentov za nobenega člana iz društvene blagajne za en mesec, kakor smo poprej. Ravnali se bomo po pravilih, to je — ašesment mora biti plačan do 24. vsakega meseca. Tudi tajnik ne bo več prišel osebno kolektat ašesment. Ako ni ašesment plačan do določenega dneva, se dotičnega člana suspendira. Vsak član ve, da mora društvo odposlati ašesmente do zadnjega vsakega meseca na glavni urad.

Na februaraki seji je bilo sklenjeno, da društvo Bratoljub priredi dne 16. marca domačo zabavo v spodnjih prostorih Harmonie dvorane. Vsak član je zavezan plačati \$1.00, če se vdeležijo zabave ali ne. Vsa postrežba pri zabavi je prosta in ker bo ta zabava nekaj izvanrednega, prosim se tudi občinstvo v Milwaukeeju in okolici, da se blagovoli leto mnogobrojno udeležiti. Na svidenje 16. marca zvečer.

Tajnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Blaine, O. — N. Tomsich. — Članek, ki razpravlja in pojasnjuje o priseljenških ter državljskih problemih, je bil priobčen v Prosveti dne 1. feb. Upravištvu Vam je dotično številko lista poslalo dne 7. marca. — Pozdrav!

Sheboygan, Wis. — Radovednež. — Ameriška državljanica, ki se je poročila z nedržavljanom po 22. septembru l. 1922, ne zgubi državljskih pravic z moštvi nedržavljan. Tako določa federalni zakon, ki je bil sprejet navedenega dne in leta. Pozdrav!

Bicikelj.

Neki star nemški rokopis, heidelberški Sachsenspiegel, iz srednjega veka vsebuje miniaturo, ki kaže, da je človek v tej dobi že izumil četverkolesen voz, katerega je potiskal z dolgimi koračji. Stiri sto let pozneje je Siviac obudil od mrtvih ta stroj, izumivši svoj "celesifer" ali brzotek, ki pa se je smatral zgolj za igračo in se v kratkem opustil. V prvi polovici 19. stoletja pa je badenski baron Drais iz Sauerbrunn bil srečnejši s svojo "dralsino", s katero so se l. 1818. precej dražsali po javnih vrtovih. Tej iznajdbi je manjkala podnožnica. In pariški kolar Michaux je napravil še ta pedal. Ker pa ni o pravem času vzel patenta, mu je neki Lallemand izpodbil izum. Potlej sta se združila. Bicikelj je takisto zagledal beli dan in prišel na mednarodno razstavo 1867. Anglieži so ga izpopolnili, nadomestivši les z jeklom in ovirši železna platišča s kavčukastim omotom. Survay je 1869. patentiral prve blazine na kroglo. Proti l. 1885 je Charles Sargent, angleški delavec, nastanjen v Parizu, dodal še Gallovo verigo, kakršno je slavni mehanik iz Grenobla, Vaucanson, rabil pri nekih svojih strojih. Angleški živnozdravnik Danlop si je izmislil pnevmatiko, ki pa je šele stopnjema prišla do današnje popolnosti.

OPAZOVANJA

Krave v aparatu masne produkcije.

Industrializacija farme krepko koraka. Farma postaja tovarna, mehaniziran aparat v svrhu masne produkcije. In čim bolj se farmski pridelki in izdelki množijo, tem bolj se razhajajo od prejšnje primitivne skupne produkcije in tem bolj se specializirajo.

Na primer primitivna produkcija mleka in mlekarških izdelkov se pretvarja skokoma v moderno industrijo, ki je ločena od farmarja. Prej je farmer pomolzel svoje krave in prodal mleko mlekarški družbi. To se še godi, a v manjši in manjši meri. Velike mlekarške družbe imajo svoje krave in mleko, smetano, sir in maslo je specialna industrija, ki ni več odvisna od farme.

Še več: mlekarška industrija je postala mašinska. To je pokazala uspešna demonstracija v New Jersey. Walker Gordon Company je uvedla masni molzni stroj. To je veliko okroglo poslopje, ki se avtomatično vrtili in v njem je prostora za petdeset krav. Na eni strani korakajo krave noter s polnim vikom, na drugi strani pa korakajo ven pomolzene spotoma. Čim stopi krava v "molznico" (vsak dan so nam potrebne nove besede!), ji nameščenec natakne električen aparat s posodo vred čez hrbet in pod vime in

ko se jih nabere petdeset, so pomolzene temeljito v nekaj trenutkih; pri izhodu jim odvzamejo mleko in stroje z vimena, za njimi pa že primaršira petdeset drugih krav k molženju.

Na ta način par delavcev namolze na tisoče kvartov mleka dnevno. Cela stvar je pod nadzorom strokovnjakov, naprava je absolutno čista in higijenična, krave so redno krmljene znanstveno z ozirom na kvaliteto mleka in masla, stroški produkcije so znižani na minimum, produkcija je zvišana na maksimum in konkurenca s farmarji, ki še molžejo z rokami v nedistih hlevih, je naravnost ubijača.

Nesreča je le, ker se to vrti v svrhu dobička in ne zgolj v svrhu potrebe. Ampak to pride. Zdaj je na vrsti štadij industrializiranja in organiziranja specializiranih industrij.

Najmanjšega dvoma ni, da mora to radikalno vplivati na socialni življenj. Nove industrijske razmere, ki raztegajo mehanizacijo in masno proizvodnjo na vse kraje in kote dežele, neusmiljeno rušijo staro socialno življenje. Doslej je bila oblika družinskega življenja še varna vsaj na kmetih — odslej ni več. "Business woman" pride tudi na deželo — oziroma pride "dežela" v mesto, kajti industrijska revolucija zlije in spoji mesta in vasi v nekaj novega.

Stoletnica priseljenca-državnika

Dne 2. marca so mnoge državljanske organizacije proslavile stoletnico rojstva Carl Schurza, slikovitega priseljenca-državnika, katerega vpliv je bil občuten na dveh kontinentih skoraj tekom pol stoletja. Kakor so Rochambeau, Lafayette, von Steuben, Pulaski in Kosciuszko prišli v Ameriko za časa Revolucije, da pomagajo kolonialnim do neodvisnosti, tako je Carl Schurz prišel v Ameriko ravno pred veliko krizo v zgodovini Združenih držav — državljansko vojno, da se aktivno vdeležijo kristaliziranja ljudskega mnenja proti suženstvu, krvnave borbe za ohranitev Unije, ki je sledila, in kasneje dela za rekonstrukcijo in humaniziranje vladavine.

Schurz — nemški revolucionar. Schurz se je narodil čez 2. marca 1829 v Liblaru, malem nemškem mestecu nekoliko milj daleč od Kolna. Svoja mlada leta je živel v družini svojega starega očeta po materi — kmetu. Njegov prvi stik z revolucionarji je bil na kolinski gimnaziji. Dijake je preveval liberalni čut onih dni in upornost proti pruskemu absolutizmu. Tako je tudi mladi Schurz večkrat dvigal svoj glas za revolucijo. Ko je stopil na vseučilišče v Bonn, se je pridružil revolucionarnemu dijaškemu društvu "Burschenschaft Franconia."

Komaj je začel Schurz pohačati predavanja na univerzi, ko je izbruhnila revolucija leta 1848. Bil je izmed prvih, ki so se pridružili ustaji. Izvežbane pruske čete so zmagala nad malimi četami revolucionarjev. Z drugimi revolucionarji se je Schurz zatekel v trdnjavo Rastadt in se tu tri mesece upiral pruski vojski. Končno se je trdnjava morala predati. Z dvema drugima tovarišema je Schurz srečno utekel skozi odvodni kanal. Prebrodil je reko Ren po noči in iskal zavetja na francoskih tleh.

Ali vodja dijakov — profesor Kinkel — je bil ujet od pruskih vojakov in Schurz je zanosoval drzen načrt za njegovo osvoboditev. Vrnil se je na pruska tla preblečen in uredil vse za profesorjev ubeg. Vtihtopil je vrv v njegovo celico in profesor se je po noči spustil iz ječe v naročje svojih prijateljev.

Začetek ameriške kariere. Ko je Schurz živel nekoliko časa v Londonu kot politični begunec, mu je končno presedalo stalno izjalovljenje vseh planov za uveljavljenje demokratičnih načel v centralni Evropi in se je odločil iti v Ameriko. V avgustu l. 1852 se je vkrcal za New York.

Prva tri leta je živel v Philadelphiji in rabil ves svoj prosti čas za korenito učenje angleščine.

Kot predavatelj je obiskal vsa večja mesta srednjega zapada, zlasti Wisconsin in Misouri, kjer so se nahajale velike nemške nasebine. Nekoliko časa je bil nastanjen v Watertown, Wisconsin. Postal je odvetnik in se aktivno udeleževal političnega življenja.

Vprašanje suženstva je že tedaj pretresalo javno mnenje in pojavljali so črni oblaki približajočega se viharja. Schurz se je z vsem ognjem revolucije vrjel v politiko in protisuženjsko propagando. Kmalu se je razširil glas o njegovi govorniški nadarjenosti in začel je dobivati od vsepovsod vabila za govorniške nastope. Bil je jako aktiven za časa Lincoln-Douglasove kampanje v Illinoisu in na mnogih shodih govoril v angleškem in nemškem jeziku. V Illinoisu se je sestal z Lincolnom in na to žilavo in energično nadaljeval s propagando za "poštenega Abe".

Ko je izbruhnila državljanska vojna in je predsednik Lincoln izdal proglas za nabor 75,000 prostovoljcev, je Schurz začel organizirati polk nemških konjenikov. V tem delu ga je prekinil Lincolnov poziv, naj služi kot ameriški poslanik na Španem. To je bilo prvo priznanje nenavadnega dela tega priseljenca. Bil je prišel v Ameriko pred samimi desetimi leti — kot siromašen, tuj, nepoznan begunec. Sedaj se je vračal v Evropo kot diplomatični zastopnik velike republike.

Ali diplomacija ni bila posebnopogoju nekdanjemu nemškemu revolucionarju. Že leta 1862 se je vrnil v Ameriko, da se aktivno udeležijo državljanske vojne. Bil je sprejet v vojsko s činom generala-brigadirja in po nekaterih bitkah je bil pomaknjen v čin major-general. V Gettysburgu je povečal 11. koru in se udeležil bitke pri Chattanooga.

Po koncu vojne je Schurz začel delovati za popolno pomiritev z Jugom. Predsednik Johnson, Lincolnov naslednik, ga je imenoval posebnim komisarjem, da poroča o delovanju urada za osvobodence. V tem svojstvu je izdelal popolnoma študijo gospodarskih problemov na jugu.

L. 1868 je Schurz otvoril narodno konvencijo, ki je imenovala Granta za predsedniškega kandidata. To ga ni motilo v tem, da je ostro napadal mnogo glavnih zakonskih osnov Grantove administracije. Njegove simpatije so bile na strani bolj liberalnih elementov v deželi. L. 1872 se je odcepil od svojih starih političnih prijateljev in je predavoval konvenciji, ki je imenovala predsedniškim kandidatom Horace Greeley-a, velikega novinarja in reformerja.

(Dolje na 4. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

RAZ, MRAZ, ZAMETI, NOV
SNEG ...

(Izvirno.)

Ljubljana, 13. febr. 1929.

To je letos pri nas postala že četrta zima, ki pa postaja vsak dan hujša. Mraz ne popušta in vseh se svoj višek združen viharji in ponovnimi zametami. Ker je začelo spet snežiti in ži se danes. Sicer ne sneži več, vendar se promet na cestah počasi. Prometne in gozdarske posledice tega mraza. Večina rek in potočkov v Sloveniji je zamrznjenih. V vsaki dolini pri Zavrju in proti Krškem je zamrznjena preko vse širine. Saja je od Celja do Zidanega mostu v ledenem oklepu. Jedne žage so po celi Sloveniji zamrznjene, ceste so sicer precej v dobrem stanju, vendar so pri težkih kmetijskih sani, katerimi vozijo kmetje zlasti v doline iz gozda.

Hud mraz je pritisnil z novim grom na vso Gorenjsko. Termometer je silno padel. Mraz za par stopinj odjenjal samo Stajerskem, dočim je hujši Dolenjskem. Na Notranjem in divja silna burja s snežnimi zametami. Na progi proti Trzinu je popokalo več tračnic ter raditega vozila vlaki z zametom. Meteorologi napovedujejo, da mraz se ne bo tako kmalu odjenjal in da nas utegnejo iskati še silni snežni zamet. Temperatura se je danes zjutraj spala v Sloveniji med 18 stopinjami (Maribor) in 30 stopinjami (Rakek) pod ničlo.

Ta mraz je povzročil v železniškem prometu znatne zmede. Čelo je železnici tudi primanjlovi premoaga, ker je njegova odločitev radi mraza otežena in je silno padla. Zato je bila ljubljanska železniška diskacija primorana, ukiniti vse vrne vlake za tri dni razen tistih, ki prevažajo nuje stvari (emog, itd.) in živila. Tudi potniški promet je omejeval. Ta za tri dni ustavlja v Sloveniji potniških vlakov. Vlaki prihajajo z zamudami. Beograjski orientekspres, ki bi moral iti ob 4. zjutraj, je prišel ob popoldne. Tržaški brzovlak imel večer 100 minut zamude, osebni tržaški pa 140 minut. Vsi vlaki prihajajo v Ljubljano popolnoma zamrznjeni in pred odhajajo iz Ljubljane, že imajo primrznejo na tračnice, jih je s težavo spet spravilo promet.

Ljubljanski vodovod je zdaj et v redu. Popravili so počem v šentjakobskem okraju in na ta okraj spet vodo. Saj so z vodnimi tanki bolj površno krbovali. Položaj glede preoga je enako kritičen. Pri anjuje ga tako, da se premoivna prodajna podjetja trudijo, da na sploh ne zapro svoje obratovanja. Baje je iz Steje aviziranih 75.000 ton preoga, ki bo pa prišel v Ljubljano z zamudo, kakor je ob takem ometu razumljivo. Premog ometanjuje trgovinam, trdnam, uradom in justična palača je bila deležna en sam vagon vso svojo veliko zgradbo.

Atvine premoaga na postaji se može. Včeraj je prešla neka rdkva vagon premoaga iz Avrije. Od 12.000 kg ga je bilo ukradenega 2591 kg.

Sinoči je bil pustni večer, ki bil snežen, mrzel in pust. Iz Maribora nam poročajo o h četrtih mraza, ki tudi tam rejeje pritiska. Iz Poljan so preraj prepeljali v mariborsko bolnico Frana Repeja, ki so ga ali zamrznjenega ob deželni ce. Zdravniška pomoč mu ni le koristila, in moč je podlegel. Dalje so v mariborsko bolnico peljali 70-letnega Janeza, ki je iz Slovenske Bistrice, ki drvarji v tej hudi zimi in do hude ozeblin. Tudi njemu pomagala zdravniška nega in arček je v bolnici umrl. V bolnici se nahajata nadalje Ivan Pečenka iz Svečine in juvančič Jurij Fuks, ki je prišel po iz Ljubljane v Maribor, ter je dobil hude ozeblin. Pečenka pa ima ozeblin na rokah. Ozeblin so tako de, da so zdravniki menja, da se treba del rok in nog amirati.

V Rušah so našli zamrznjenega starčka, čigar identiteto ni bilo mogoče ugotoviti. V Slovensko Krajino so zali volkovi iz Ogrske. Ker je Blatno jczero popolnoma zamrznjeno, so dobili volkovi prehod iz Ogrske v Slovensko Krajino. Dogodilo se je, da se je kmet iz Razkrcia vračal domov in sta ga spotoma napadla dva volkova. Konja se nista hotela več premakniti z mesta in sta tiščala glave tlo. Na kmetovo klicanje sta prihitela na pomoč dva lovca ki sta se nahajala v bližini. Tadvata sta rešila kmeta. Tudi na drugih krajih Krajine so zapazili volkove in se jih ljudstvo zelo boji. Nihče si ne upa brez orožja z doma. Ako mraz ne popusti kmalu, se zna ta zveržati razpasti po naših pokrajinah.

Tudi v Ljubljani so se že pripetile nesreče radi mraza. Tako leži v bolnici akademski slikar Zupan z zlomljeno nogo, ki si jo zlomil pri padcu na ulici. Dalje se zdravijo v bolnici novinar Cencič, profesor Jarc in več drugih. Mnogo pa jih leži z ozeblimi nogami ali rokami, ker so kljub mrazu morali delati, nakladati les, sekati drevesa itd. Največ je teh lesnih delavcev, ki v zimi največ trpijo. Trpijo tudi rudarji v separacijah, v pralnicah premoga. Cevi so zamrznjene, po 46 delavcev je v Trbovljah zaposlenih samo pri tajanju zamrznjenih cevi. Od vozilov, napolnjenih z opranim premogom, curka voda, ki sproti zmrzuje v velike ledenne mase, ki ovirajo promet po tirih ter jih je zategadelj treba čistiti. Delavci sami na separaciji so prezeblili in mnogi jih še manjka radi bolezn. Pa morajo drugi delati nadure in zmrzovati čez mero za plačo. Grozi poleg tega še nevarnost, da prične separacija zmrzovati tako, da ne bo mogoče očistiti ledu. V tem slučaju imajo že nalog iz Ljubljane, da premoaga ne perejo, marveč da ga koj takega kakoršen prihaja iz jame, pošljejo v promet. Iz vse države prihaja vedno ista poročila o mrazu, ki se zadnje dni spet stopnjuje. Tako poročajo celo iz Dalmacije, da divja na Jadranskem morju pri 17 stopinj mraza silovita burja s hitrostjo 125 km.

Velika železniška nesreča blizu Zemuna.

Beograd, 13. febr. 1929.
Med postajama Batajnica in Zemun je prišlo včeraj do velike železniške nesreče. Dvoje vlakov, pomožni in brz, sta trčila z vso silo drug v drugega. Mrtvih v prvem hipu ni bilo, pač pa več ranjenih.

Mraz je škodoval mnogim lokomotivam, pokvarile so in se radi tega čisto zgodijo majhne nesreče, da lokomotiva skoči s tira. Tako je bilo pri Batajnici. Lokomotiva je skočila s tira in morali so poklicati drugo lokomotivo in pomožni vlak, ki je pripeljal delavce, da so pomagali lokomotivi "na nogo", na tir. To je bilo sredi noči med 11. in 12. m. Raditega je imel brzovlak, ki vozi z Beograda ob 7. zvečer precejšnjo zamudo. Odpeljal je šele ob 11. zvečer in je v Zemunu čakal še okoli eno uro. Potem je odpeljal po desnem tiru proti Batajnici.

Istočasno je odpeljal iz Batajnice pomožni vlak proti Zemunu in sicer baš po istem tiru, po katerem mu je naproti peljal brzovlak. Tako sta trčila okoli pol ene ponoči sredi progi, ko sta vozila z vso brzino. Polom je bil silen. Lokomotive so silno poškodovane, štirje vagoni pomožnega vlaka so takoj zgorili, ranjenih je bilo 18, od teh le eden potnik, drugi so železniki uslužbenci. Mrtvih ni bilo nihče in tudi od ranjencev do slej ni nihče umrl.

Iz Beograda so takoj poslali pomoč, ranjence so prepeljali v beograjsko bolnico, kjer so jih obvezali in deloma odpustili v domačo nego, deloma obdržali v bolnici.

Nesreče so krivi prometni uradniki batajniške postaje, vlakovodja in strojevodja pomožnega vlaka ter kretinčar, ker je vlak pomožni odpotoval preden je dobil za to signal in ga tudi uradniki niso ustavili. Postajni načelnik Batajnica je baje pobegnil kol, ko je silal o nesreči.

Krivi so bili takoj suspendirani, komisija pa bo vso zadevo preiskala še bolj natančno.

Prago so kmalu očistili, tako da je bil promet do opoldne že vzpostavljen.

Štirje otroci zgoreli.

V Beogradu se je v Kumini ulici pripetila strašna nesreča. V stanovanju tramvajskega sprevoznika Ilića so bili doma njegovi otroci, stari 6, 4, 2 in pol leta. Ob desetih je mati šla na trg. Ko se je vrnila je našla otroke deloma zadušene deloma napoi izgorile.

Otroci so bržkone hoteli naložiti drva na peč, pri tem pa je morala pasti žerjavica na slamo, najoč na tleh, ki se je vnela in je en otrok popolnoma zgorel, drugi pa so bili zelo obžgani in zadušeni, mrtvi. Ko je mati vstopila in videla nesrečo, je padla v nezavest. Morali so jo odpeljati v bolnico. Ko se je moč vrnil z dela, je našel stanovanje popolnoma prazno.

Težke likvidacije.

Po proglastitvi novega režima se je likvidirala ustava, likvidirale so se stranke, likvidirale nekatere strokovne organizacije in likvidirati se mora narodna skupščina. Pri tej zadnji likvidaciji pa so našli na nekaterih ovirah, ki zavirajo naglo likvidacijo in ki dajejo mnogo posla vladajočim ljudem. Vsaj gladko ne mara iti. V blaginji je zavora, v blaginji, kjer manjka več sto tisočev dinarjev. Od kod ta primanjkljaj? Treba je bilo določiti posebno komisijo, ki naj pregleda račune in knjige. Poverili so glavno kontrolo komisarju računovodstva Miniću, ki je že pred dnevi začel točno pregledovati vse knjige in sploh vse, kar so našli v skupščinski blaginji. Preiskava je bila zavlacavana posebno zategadelj, ker je bivši blaginjski skupščine bolan in se ne more ali ne mara ganiti s postelje. Komisar Minić pa je vendarle končal svoj pregled in predložil prvostopnemu sodišču v Beogradu, da znaša primanjkljaj v blaginji Narodne skupščine 415.820 dinarjev, torej blizu pol milijona. Kaj je sodišče ukrenilo doslej, ni znano. Zahtevalo pa je, da se predloži tudi računski zaključki blaginjske Narodne skupščine prejšnjih let, da vidijo, ali izdatki ne presegajo označenih višin.

Javnost je seveda radovedna na potek vse te preiskave in radovedna, kako bodo narodno skupščino likvidirali ob takih slučajih. Prav tako je javnost zainteresirana, kako bo s posameznimi poslanci, ki so si v teku svojega poslančevanja zaslužili veliko bogastvo. Tako čitamo v "Glasu naroda", ki izhaja v Somboru, naslednja zanimiva vprašanja:

"Radovedni smo, kdaj bo boginja Pravice poslala svojega inspektorja, da preveri 500 oravov zemlje v Baranji, katero je kupil v dobi svojega poslančevanja neki narodni poslanec. Ali je to zemljišče res vredno 2 in pol milijona dinarjev in odkod je dobil ta poslanec toliko denarja in navsezadnje: čemu si je to zemljišče kupil, ko ni poljedelalec? Fevdalizma ni več in znanjalo je tudi begov in grofov. Tudi strank ni več, ki so nekaj dajale sinekure svojim prvaikom. Če morem jaz — pravi pisec — po 40. letih javnega delovanja živeti s šestoro otrok skromno življenje ob krompirju in fižolu, se mi zdi zelo čudno, da za toliko drugih mlajših ljudi ne velja latinski pregovor: "omnia mea mecum porto", ko so se v javnem življenju komaj pojavili in naenkrat začeli vzbuhati pozornost s svojim bogastvom in razkošnim življenjem. Naša pozornost in radovednost glede teh ljudi ne izvira iz zavisti, marveč iz pravicoljubja. To spada v delež boginje pravice. Radovedni smo tudi, kako da v dobi bivše narodne skupščine niso mogli priti do državne nomenklature, ki bi dobrovoljno in invalidi, ki so se borili in toliko žrtvovali za to državo, temveč da je ta monopol dobil trgovec, brat omenjenega narodnega poslanca. Kar ni prav, ni prav in se mora urediti ..."

Tako torej pisec v somborskem "Glasu naroda". Dasi je v nekaterih mestih napisano prazno in šibko, je ves članec vendarle vprašanje na boginjo pravice (kot pravi pisec), ki naj bi v Beogradu postavila svoj tron.

Ostre odredbe proti nerednim učiteljem.

Minister prosvete je izdal naredbo, kjer navaja nekatere nerednosti učiteljstva, ki so po dopustu ali preemistitvi iz enega mesta v drugega ne javi na določenem mestu takoj, marveč prihaja z dopusta ali na novo mesto z vedno zamudo. Poleg tega izostajajo nekateri učitelji brez zadostnega opravičila izven službe. Nadzorne oblasti pa to mirno trpijo, namesto da bi vsak tak slučaj kaznovali. Zato minister odreja:

Ako se učitelj ne javi v službo 10 dni, oziroma 8 dni, kakor je pravilno, ali pa na službenem mestu brez zadostnega opravičila izostane od službe štiri dni, so višje oblasti dolžne, da prvi dan po poteku zakonskega roka nujno obvestilo prosvet. oddelek o tem. Prosvetni oddelek pa mora koji stavi predloge ministrstvu, kako kaznovati dotične učitelje.

Šličen predlog je treba staviti tudi v slučaju, ako se učitelj ali učiteljica v določenem roku ne javijo na službo.

Višji organi, ki opuste predložiti poročilo o slinih prestopkih svojih podrejenih učiteljev, se bodo smatrali za nesposobne za svojo službo ter se bo temu primerno postopalo z njimi.

Poleg te stroge naredbe, je treba še pripomniti, da je stalnost učiteljev ukijena, da oblasti vsak čas lahko brez predhodne preiskave ali tudi brez navodbe vzroka preemistijo, upokojijo ali odstavijo učitelje. Stalnost učiteljstva je ukijena. Država dela red s krepko roko.

Ciganška družina zmrznila v šotoru.

Iz Trzina nam poročajo o tragičnem slučaju, ki je pretreslo vse prebivalstvo Trzina in okolice. Pod smrekami pri znamenju sv. Janeza so našli zmrznjeno ciganško družino, sestojeto iz petih članov.

Ciganška družina se je zadnje dni potikala po okolici Mengra in prosila hrane in prenočišča. Ljudje so seveda kot vedno odklanjali cigane, ki so si morali sami polskati zavetja v prenočišča na prostem. Postavili so si pri znamenju sv. Janeza pod smrekami šotor in prenočevali več noči. Čez dan so premraženi hodili od hiše do hiše po vasi in prosili usmiljenja, jedaje plačje in gorkote. Ljudje so jim sicer dajali hrano, a prenočišča jim niso hoteli odstopiti, saj jih niso poglali. Cigani prezeblili in sestradani, so postajali ljudem nadležni, mraz jih je tiral v to. In ljudje so po stari navadi poklicali orožnike, ki so jih izgnali.

Predvčerajšnjim pa je neki vaščan iskal sled lise in je tako pri znamenju sv. Janeza našel ciganjski šotor. Pogledal je vanj in videl, da v njem tesno stisnjeni leže cigan s svojo ženo in otroci, ki jih je bilo troje. Poleg njih je ležal ostanek borne hrane. Misli je, da spijo, in jih je začel dramiti. Zaman. Bili so mrtvi. Ponoči jih je mraz zatrl in rešil s smrtno siromaštva in nadlegovanja ljudi, ki so poslali nanje orožnike.

Obvestili so orožnike, ki so dali prepeljati trupla v Mengra, kjer so jih pokopali. O imenih umrlih in kam so bili pristojni, še ne vedo.

Tatvina pošne blaginje v Seklju.

Subotica, 9. feb. 1929.

Predvčerajšnjim so ponoči neznan razbojnik ukradli pošno blaginjo v občini Seklje, nedaleč od Subotice. Zandarmerijska patrila, ki je šla zgodaj zjutraj skozi vas mimo pošte, je zapazila, da so vrata v pošto šprta, vlomljena. Stopili so noter ter videli, da je pošta orošana. Ugotovljeno je bilo, da so trije neznan razbojnik ponoči vdrli v pošto, naložili blaginjo na dvokolnico in jo odpeljali. Spotoma so hoteli nekemu kmetu vzeti voz in konje, da bi lažje peljali blaginjo, a jih je gospodar alial in prišel nadnje. Začeli so ga napadati, vendar so morali bežati, a blaginje niso posabili vzeti s seboj.

V blaginji je bilo kvečjemu kakih 20.000 dinarjev, vendar dovolj, da je policija na nogah, ter išče za tatovi. Izven vas: so našli s sekro razbito in izropano blaginjo. Ker jih je napadeni kmet točno opisal, upajo, da jih bodo kmalu prišli.

Pierre L'Ermite:

"Starala se je!"

Bila je lepo, zdravo in brhko sedemnajstletno dekle iz popolnoma pošne rodovine.

Njen oče, poslovođa v pisarni, je bil vester uradnik, ki na svojih listinah ni imel niti ene slabe oznake. Šest let je bil navaden delavec, potem je prišel k tiskarjem in dolgi deset let opravljal težavno službo. Slednjič je bil dodeljen v pisarno.

Uslužbeni so ga imeli radi in vsak dan je dobival kaj drobiža. Ko ga je zvečer presteval, je govoril: "To bo za doto moj Ivanki."

Kajti oboževal je svojo zdravo in brhko hčerko, ki je imela toliko poštenih prednikov.

Tudi mati je ljubila svojo Ivanko, toda drugače.

Svoje ljubezen ji je izkazovala a tem, da ji je zmerom prijetno zakurila sobo.

Zjutraj ji je nalila polno skodelico dišeč čokolade a smetano.

Ko se je Ivanka zvečer vrnila iz modne delavnice, so jo že čakali gorki copati in iz rožnate skledice se je kadila juha.

Zato pa nikoli ni bila prehlajena, nikoli je ni bolela glava ... "A, naša lepa hčerka!" je govorila mamica vsa srečna in sklepala roke.

Ko sta bila oče in mati sama, sta včasih celo kaj posanjarila in se jakala resnega mladeniča preprostega stanu, v čigar roke bi izročila usodo svojega otroka.

Kajti Ivanka se bo možila.

Med tolikimi bledimi in upadlimi dekleti, ki so bile vse napudrane in ostržene, je bila Ivanka kakor cvetoča brekev; bila je zdrava in sveža, kar je podedovala od svojih poštenih prednikov.

Nekega dne pa je ranila Ivanko zavist a svojimi železnimi zobmi kakor če umazana zver ugrizne v krasen sad, ki zori na solncu.

Tovarišice, a katerimi je delala Ivanka v isti delavnici, so začele obrekovati to lepo človeško roko, ki njim ni bila prav nič podobna in se jele norčevati iz nje ... Da se prav ne obnaša ... Da se n e oblači, kakor zahteva moda! Kah greh v modi delavnic! Moda hoče plovevinasto čelado na ostrženi glavi ...

Ivanka se je starala? Ivanka, lepa in zdrava dekle, potomka popolnoma pošne rodovine!

"Starala se je!" Kot bi jo usel po rokah licih, Ivanki to ni dalo spati. Listala je po katalogih — in glej, vse ženske notri so bile rumenkaste barve, vse lesene.

Pogledala se je v zrcalo in se primerjala z njimi. Res, njen cvetoči obraz ni bil v nikakem soglasju z onimi bledimi lic.

Tedaj je opustošila cvetočo brekev in si iz nje napravila butaro. Naravno živo roko je nadomestila a šminko. Svoje krasne svetle lase si je dala odrezati!

Mogoče pa se je bila preveč razkrastla? ... Samo malo pokrajste! "Pozdravljate te moda, ki vsakega stane!"

Od tega dne se je v hišo ugnedila nesreča.

Zjutraj ni bilo več čokolade ... ni bilo mleka ... ni bilo smetane. Le malo čaja.

— Ali, moj ubogi otrok! je vzdihovala mati in vila roke.

— Jaz nisem več nikak "ubogi otrok!"

Ivankin glas je postajal rezek in zadirčen:

— Tako sem debela, da se mi vse smeje!

— Ah, kje?

— Seveda! Saj so mi druge povedale!

— Bravo, tako se upodobi!

— Nevoščljivke!

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jadrana

Inkorp. 17. Junia 1907 v državi Ill.ala

GLAVNI STAN: 2677-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R.F.D. 1, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Blas Novak; tajnik bolniške oddelka Lovrenc Gradick; gl. blaginjski John Vagrich; urednik glasila Jože Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESEK:
Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alech, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupancič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESEK:
John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Triel, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Shragal, R.F.D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Padboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 27, Arma, Kans.

BOLNIŠKI ODESEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Lovrenc Gradick, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorka, R.F.D. 2, Box 120, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1160 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R.R. 1, Box 88, Pittsburg, Kans.; jugozapad: Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Frank Zajc, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvešek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hrasit, 555 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združiteni odbor:
Frank Vidmar, predsednik, 1242 S. 55th St., Cicero, Ill.; John Ollp, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Goshel, 405 N. Walnut, Colorado Springs, Colo.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika, se naslovijo: Predsedništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniška tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se naslovijo: Tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošljejo na naslov: Blaginjsko S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prilohe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi prišli na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA," 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Stari poslovođa oče je brez vsake moči motril to propadanje:

— Ali nisi bolna?
— Kje neki!
— Kako pa, da veš ne jaš?
— Nisem lakotna. Danes ni človek tako lakoten!

In zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi. Narava slovi viankega, ki nasprotuje njenim blstvenim zakonom.

Nekega jutra Ivanka ni mogla a postelje. Prišel je zdravnik in, ko je odhajal, je zmajeval z glavo.

— Kaj pa ji je? je vprašala radovedna vratarica.

— V potrebušnici se ji je nabrala voda.

— To se pravi?

— Črevesna jetika. In pljuča niso nič boljša.

— Kaj bo iz tega?

— Kaj, ni pomoči!

Vratarica je od začudenja dvignila roke in zdravnik se je obrnil k njej:

— Zgubljena je, kakor toliko drugih! Vročinska mrazica grozno razsaja. Kdo bi preštel vse žrtve kratkih kril, vasa dekleta, ki nosijo nizke čevlje celo v blatu in v trdi zimi avilene nogavice, obleko imajo iz čebulnih olupkov in v taki obleki čakajo na mokri cesti tramvaj in lažjo po vseh koncih in krajih!

— In starš, ki žive le zanjo?

— Oče? Mati? V preteklosti sta imela polno skrb. Za bodočnost se jima nič ne obeta! ... Oh, kako težko in krvavo odgovornost si nalagajo oni, ki jo spravljajo med narod!

Zdravnik odide, preden stopi na ulico, si pa še skrbno zapne kožuh.

Pred nekaj dnevi so Ivanko zagreblili.

Tovarišice so ji poslane venec ... To je bilo pač najmanj ... ko so je spravile v grob.

Oče in mati sta šla strta za pogrebom. Tako malo sta se nadejala te strahote.

Ker njuna Ivanka je bila lepa, zdrava in brhka dekle iz popolnoma pošne rodovine.

— Saj skoraj nič nisi oblečena!
— Danes se več toliko ne oblečimo!
— Tudi v novembru ne?
— Mene nikdar ne zebe.
— Vse rivali, katere je ustvaril dobri Bog, imajo vendar pozimi gorkejšje odevalo.
— Ali ... jaz nisem nikak zival!

— Kajlaš?
— Kakopak! ... Se v grlu naj nosim kožuh!

NAZNANILO IN ZAHVALA.

S tužnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem širum Amerike žalostno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja naše ljube hčerke

ELIZABETH KOTNIK

Umrila je nagle smrti dne 28. decembra 1928 in pogreb se je vršil 30. decembra l. l. in alcor po civilnem obredu na Star pokopališče. Rojena je bila 11. avg. 1915 v W. Mineral, Kans.

</

Ivan Jantec,
W. Toronto, Ont.:

Spomini na samostan

Pasja hrana in pasja šola.

Tu moram omeniti, da so nas hranili zelo slabo. Zjutraj smo dobili vsak po eno osminko kilograma kruha, in to za cel dan, in čaj. Seve, kruh sem lahko pojedel s čajem. Opoldne malo zeliščne juhe in prikuhe iz pestnega listja in koreja, za večerjo pa, kar je opoldne ostalo, oziroma kar nam opoldne niso dali, kajti da so nam dali, mi bi vse, in to brez težave, pojedli za obed. Kar se mene tiče, sem si gotov, da bi takrat lahko pojedel vsaj trikrat toliko kot so mi dali. Kriva je bila temu seve vojna. Toda jaz sem delal svoje predstojniške odgovorne za vse to, kajti mislil sem si: čemu pa so nas vabili v svoj zavod, ko so vendar vedeli, da nam niso dali kaj jesti? Ali niso mogli počakati, dokler se razmere ne obrnejo na bolje? Ali bi ne bilo bolje, da so nas pustili doma, kjer nam ni bilo treba stradati? Gotovo! Zakaj so nas torej spravili v svoj zavod? Moje zato, ker so si mislili, da bo lažne kozličke lažje ukrotiti! Ne, če so tako mislili, potem so se motili; mene tudi lažnega ne bodo ukrotili! Ne bodo, ne, iz mene napravili meniako ovčico!

Dejstvo, da sem bil prepričan, da so oni krivi, da moram stradati, je bilo vzklik, da sem vse te debele črnokutnje zasvoščili; začel sem jim nagajati, da bi jih s tem pripravil do tega, da bi me poslali nazaj domov.

V šoli sem samo dremal in če me je brat-učitelj kaj vprašal, sem mu odgovoril z "naka feren", kar je bilo vzklik, da so mi dali posebnega učitelja, brata Metoda, ki me je poslej učil nemščine, ali brez najmanjšega uspeha, kajti jaz se nisem hotel učiti.

Nekega popoldneva sva jaz in moj učitelj sedela na samostanskem vrtu; on se je trudil, da bi mi vbil nemščino v glavo, jaz pa sem ogledoval napol zrele češnje, ugrabljajoč kedar bodo zrele.

"Kam pa gledaš?" me je vprašal brat Metod, videč, da ga nič ne poslušam.

"Na tiste češnje! V dveh tednih, mislim da bodo zrele!" sem mu odgovoril in s pogledom pooblaš napol zrele češnje.

"Na češnje!" se je začudil.

"I, seveda! Samo škoda, da še niso zrele!"

"Bolje, da pustiš češnje v miru ter se poprimeš učenja! Ali te ni sram, da ne znaš govoriti nemško, ko si vendar tretji mesec pri nas?"

"O, prav nič! Briga mene nemščina! Jaz sem jo sit še iz Nemčije! In ti bolje, da z me-

noj vred gledaš na češnje, se boš manj utrudil. Z nemščino pa me nikar ne nadleguj! Jaz se nočem učiti!"

Brat Metod je zazijal od presenečenja in predno je mogel priti do sapa, se je oglašal za njim eden izmed sedmih "direktorjev" zavoda:

"No, kako se fant uči?"

"Dobro!" je hitro odgovoril moj učitelj in pogledal v tla pred seboj, menda zato, da mu brat direktor ne bi čital v očeh, da se je zlagal.

"No, Johan, kako ti gre nemščina v glavo?" se je obrnil k meni.

Jaz sem ga debelo pogledal, odgovoril pa nič.

Ravnatelj je ponovil svojo vprašanje, jaz pa sem ga še bolj debelo pogledal.

"Kozel neumni!" je zagodrnjal.

"Večjega kozla ne najdeš tudi podnevi in z lučjo ne kot si ti!" sem mu povedal v slabi nemščini in ta moj odgovor ga je akoro vrgel ob tla, tako ga je presenetil.

"Kaj znaš nemško! Zakaj mi torej nisi odgovoril, ko sem te vprašal?" me je strogo prijel.

"Zato, ker nisem hotel!" sem mu hitro odgovoril.

"A tako?"

Sledetega dne sem zopet spal v razredu, kajti učitelja so mi vzeli, češ, da mi ni treba pose-

nega učitelja, in vse je šlo po starem naprej.

Izkušnja v cerkvi.

Prijaznega solnčnega popoldneva smo čepeli v cerkvi in prepevali psalme v čast božjo. Meni se nikakor ni dalo peti, ker zunaj je solnce tako prijazno sijalo in ptičke v samostanskem vrtu so tako veselo prepevale, da bi najraje pobegnili iz cerkve, proč od teh dolgočasnih, prislojenih menihov, ki so se tako tužno drli, da bi se jih še kamen na cesti moral usmiliti. Mene so te pošteno bolela ušesa, ko so zlednjčje le prenehali s tem strašnim "petjem" ter začeli šepetaje moliti. Niso pa še dolgo molili, ko se je dogodilo nekaj, kar je zmotilo počitne kozle in kozličke v molitvi.

Omeniti moram, da je cerkev šolskih bratov na Dunaju po sredini pregrajena z visoko, leseno pregrado, to pa zato, da kozli in kozlički, za katere je bila odločena leva ladja, ne bi mogli videti zastopnic nežnega spola, ki so z ostalim preglednim svetom vred imele prost dostop v našo cerkev. Te "planke" so se končale kake štiri metre pred obhajalno mizo.

Dogodilo pa se je tole: Mlada deklica, kakih osemnajst let stara, je prišla v cerkev in ne sluteč, da bi pogled na njo lahko pokvaril nedolžne duše samostanikov kozličkov, je šla naravnost do obhajalne mize, tam pokleknila in se zatopila v molitev. Obrnjena pa je bila tako, da sem jo jaz, kot ostali, lahko videl v obraz.

"Hm," sem si mislil, "tole deklica mora imeti pa zelo nujno prošnjo do Boga... In Bog gotovo ne bo odrekel tako ljubki deklici njene prošnje... Pa je res lepa ta punčka... Kako fletkan nosček ima... In usta... In kako lepe lase ima... in..."

(Konec prihodnjik.)

STOLETNICA PRISELJENCA-DRŽAVNIKA.

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Država Misouri je počastila Schurza z izvolitvijo v senat Združenih držav. Ob tej priliki je Schurz napisal:

"Minulo je malo več od 16 let, odkar sem se izkrcal na teh obalah kot brezdomovinec, ki se je rešil od poloma revolucionarnega gibanja v Evropi. Bil sem tedaj sprejet v naročje generoznega gostoljubja ameriškega naroda, ki mi je pokazal enako kot svojim lastnim otrokom velike mogočnosti tega sveta. In evo me tu kot član najvišjega zakonodavnega zbora največje republike."

Nekako ob tem času je Schurz obiskal svojo rojstno domovino, ki jo je bil ostavil kot političen begunec. Prvaki Nemčije so sedaj počastili slavnega nemško-ameriškega državnika in saka Bismarck je izrazil željo, da se z njim sestane.

Predsednik Hayes je l. 1877 imenoval Schurza tajnikom za notranje stvari, in to v zvezi s sprotstvom s strani nekaterih senatorjev proti "tujerodnemu radikalizmu". S svojo priročno temeljitostjo se je Schurz posvetil novemu poslu. Bil je eden izmed največjih Secretary of Interior, ki jih je Amerika kdaj imela. On je zavrgel stari sistem "političnih nagrad" v svojem departmentu in uvedel izpit za Civil Service. Bil je prvi Secretary of Interior, ki je izdal naredbi za obvarovanje gozdov.

Schurz je kasneje dobil mnogo vabitev ponudb, ali odbil je vse in se povsem posvetil novinarstvu. Sprejel je mesto urednika New York Evening Posta. Tekom šestih let je doprinesel tedensko uvodno članke za Harper's Weekly.

Spisal je mnogo knjig, kot življenjepis Henry Clay-a, esej o Lincolnu in svojo avtobiografijo "Spomini na dolgo življenje". Njegovi govori in predavanja napolnjujejo nekoliko zvezkov.

Njegovo življenje, polno borb, avantur in uspehov, je končalo dne 14. marca 1906. "Es ist so einfach zu sterben" bile so zadnje besede Carla Schurza.

FLIS.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Feb. 28-29) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napakega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člane \$6.30.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evrope \$1.75. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Agitirajte za "Prosveto"!

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.30.

To velja za člane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HRTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljajo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravnništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošiljam \$.....

Ime.....

Naslov.....

Država.....

Čl. druživa.....

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči

"Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj

Književna matice S. N. P. J.

Jack London:

MORSKI VRAG

(Is angleščine prevod L. M.)

"Dobro jutro, gospod Van Weyden," je rekla. "Ali ste že ugledali zemljo?"

"Ne še," sem odgovoril, "vendar se ji bližamo."

Razočarana je nategnila ustnice.

"Ampak to se pravi, da prevozimo stotin-stirideset milj v štirindvajsetih urah," sem jo pomirjeval.

Obrz se ji je razjasnil. "In kako daleč se bova morala voziti?"

"Sibirija leži tam na oni strani," sem rekel in pokazal proti zapadu. "Ampak na jugozapadu leži v daljavi kakih šeststo milj Japonska. Ako ta veter ostane, bova tam v petih dneh."

"Če pa pride vihar? Ali bo čoln vzdržal?"

Imela je navado gledati človeka v oči in zahtevati od njega resnico. Tako me je gledala sedaj, ko mi je dala to vprašanje.

"Vihar bi moral biti že prav velik," sem dejal.

"No, če pa bo vihar prav velik?"

Prikimal sem z glavo. "Slučaj na naju lahko vsak hip zagleda kak akuner, ki lovi morske pse. Na tem delu oceana jih mrgoli."

"Ej, vi ste pa docela premrazeni!" je vzkliknila. "Glejte! Kar tresete se. Le nikar ne tajite, res se. Jaz pa sem ležala na gor-kem."

"Jaz pa ne uvidim, da bi kaj pomagalo, če bi tudi vi bili ostali pokonci in se premrazili," sem se zamejval.

"Vendar bo pomagalo, ko se še jaz naučim krmariti, in to se bom gotovo."

Sedla je in začela opravljati svojo preprosto toaletno. Razpletla je lase, ki so se zgrnili okoli nje kakor rujav oblak in ji zakrili obraz in rame. Ljubi, vlažni rujav lasje! Želel sem si, da bi jih poljubil, da bi se igral s njimi, da bi skril obraz vanje. Zamaknjen sem jo gledal, tako da je čoln prišel iz smeri in je jadro zaplahutalo ter opozorilo, da sem zamenjal svoje dolžnosti. Bil sem idealist in romantik tedaj in aploh vedno vzlic svoji analitični naravi, a vendar nisem vse dotlej dosti dvomil naravnih znakov ljubezni. Ljubezni med moškimi in ženskimi je bila po mojem mnenju nekaj vzvišenejšega, blaženega, duha sorodnega, neka duševna vez, ki je vezala in privlačila njuni duši. Vesi mesa so imele v mojem vsemirju ljubezni majhen delež. Ampak spoznaval sem prijetni nauk, da se je duša izpreminjala in izražala po mesu, da je bil pogled na lase ljubljenejša bitja, njih čut in dotikljaj toliko dihi in glas in bistvo duha kot svetloba, ki ji je sijala iz oči, in misli, ki so ji prihajale čez ustnice. Čistega duha ni bilo koncem koncev mogoče spoznati, bil je nekaj, kar je mogoče samo doumeti; tudi se ni dal izražati z njegovi izrazi.

Tako sem zrl na svetlorujave Maudine lase, jih valjubil in spoznal več ljubezni, kakor so je me bil naučil vsi pesniki in pevec z vsemi svojimi pesnimi in soneti. Z nenadno spretno kretnjo jih je vrgla nazaj in prikazal se je obraz, ki se je smehljaj.

"Zakaj ženske ne nosijo las vedno razpletenih?" sem vprašal. "Vse lepše je tako."

"Ako se ne bi tako strašno zapletali," se je naamejala. "Glejte! Izgubila sem eno teh dragocenih lasnih igel."

Zamenjarjal sem čoln in pustil, da je jadro zopet in zopet ohlapnilo in plahutalo, a takim veseljem sem sledil vsakemu njenemu gibanju, ko je iskala iglo med odejami. Presenečen sem bil, radostno presenečen, da je bila toliko ženska, in vsaka kretnja in prisiljeno vedenje, ki je bilo značilno za žensko, me je navdajalo z vedno večjo radostjo. V svojih mislih sem jo bil preveč poviljeval in poviljeval, jo oddaljal preveč od navadno človeškega, vse preveč zame. Iz nje sem bil ustvaril neko bitje, podob-

no boginji, nedostopno. Tako sem sedaj vzhlečen pozdravljaj vse male kretnje in znake, ki so oznanjali, da je vendarle samo ženska, kakor ko je n. pr. zmignila z glavo, da je oblak las odletel nazaj, ali ko je iskala iglo. Bila je ženska, bitje moje vrste, mojega stališča, in ljubka intimnost med moškimi in ženskimi je bila mogoča baš tako kot spoštovanje in čišlanje, katerega je bila vedno gotova od mene.

Ko je našla iglo, je dražestno vzkliknila, in jaz sem se zopet pozorneje lotil krmarjenja. Začel sem poskušati to in ono, privezal sem in zagvozil krmilo, da je čoln vozil precej dobro brez moje pomoči. Včasih se je zasukal preveč na eno ali drugo stran, vedno pa se je zopet uravnal in na splošno prav zadovoljivo plaval.

"Sedaj pa bova zajtrkovala," sem dejal. "Ampak najprej se morate toplo obleči."

Izmed robe sem vzel težak plašč. Poznal sem te vrste blaga, ki je bilo tako debelo in močno, da je kljubovalo dežju in se ni premočilo, četudi je bilo cele ure na mokrem. Ko ga je bila oblekla preko glave, sem zamenjal deško čepico, ki jo je nosila na glavi, z možko kapo, ki je bila toliko velika, da ji je pokrila lase, in ko je spustila okrajec zadaj nizdol, ji je docela pokrila vrat in ušesa. Učinek je bil očarjujoč. Njen obraz je bil tak, da je moral biti v vseh okolnostih videti ljubek. Nič ni moglo uničiti njegove izbrane okroglosti, njegovih skoraj klasičnih potez, neko zaokroženih obrvi, velikih rujavih oči, ki so bile jasne in mirne, sijajno mirne.

Baš tedaj je veter potegnil močnejše kot dosedaj. Zajel je čoln, ko se je postrani ležec vzpenjal preko grebena vala. Nenadoma se je nagnil, tako da je bila čolnova stranica v isti višini z morjem, in jaz nekoli vode. Tedaj sem ravno odpiral konzervo s prekajenim jezikom. Planil sem k vrvi in jo baš pravočasno snel. Jadro je udarilo in zaplahutalo in čoln se je vzravnal. Čez nekoliko minut sem ga zopet uravnal po vetru in se vrnil, da pripravim zajtrk.

"Prav dobro vam gre izpod rok, kakor vse kaže, dasi ne razumem mornarskih reči," je rekla in resnobno odobrava je prikimala z glavo, ko je gledala mojo krmarsko pripravo.

"Vendar bo samo slučaj, ako bomo vozili po vetru," sem pojasnjeval. "Ako pa bomo vozili bolj prosto in bo veter vlekel od zadaj ali kake druge strani, bom moral sam krmariti."

"Priznati moram, da ne poznam teh strokovnih reči," je rekla, "razumem pa vaš sklep in ta mi ni všeč. Saj vendar ne morete krmariti dan in noč in brez konca in kraja. Zavoljo tega upam, da me boste učili tega; po zajtrku začnemo. Potem se boste mogli vsaj malo vleči in spati. Imela bova stražo kot na ladji."

"Ne vem, kako naj vas učim," sem ugovarjal. "Saj se pravkar sam učim. Vi niti misliti niste, ko ste se mi zaupali, da nimam z majhnimi čolni prav nobenih izkušenj. Sedaj je privikrat, da sem sploh v takem čolnu."

"Potem se bova skupaj učila. In ker ste sedaj že krmarili eno noč, me boste učili, kar ste se naučili. Sedaj pa zajtrk! Moj Bog! Kakšen dober tek povzroča ta zrak!"

"Nič kave," sem rekel obilavaje in ji podal nekoliko s surovim maslom namazanega pomorskega preperečca in kos prekajenega jezika. "Tudi čaja ne bo, ne juhe, nič vročega, dokler ne dospoše do suhe zemlje."

Po preprostostem zajtrku, ki sva ga zaključila s čašo mrzle vode, je Maud prejela prvi nauk v krmarenju. Učivši njo sem se sam prav mnogo učil, dasi sem uporabljal le znanje, ki sem si ga pridobil z vodstvom ladije in opazovanjem krmarjev, ki so krmarili v malih čolnih. Bila je dobra učenka in se je kmalu naučila obratirati smer; odvreči vrv v sil in druge reči.

Ko pa se je očividno utrudila, je izročila krmilo meni. Jaz sem bil zravnal in zložil odeje, ona pa jih je začela zopet zagrinjati po tleh. Ko je bilo vse lepo narejeno, je rekla:

(Dolga prihodnjik.)

Potovanje v Jugoslavijo

potom našega potniškega oddelka je zelo priljubljen. Skoraj vsaki dan dobivamo vprašanja iz vseh krajev Amerike, od ljudi ki nameravajo tja iti. Storitve tudi vi tako, ako nameravate obiskati domovino, tedaj se obrnite na nas za vsa pojasnila.

Mi zastopamo vse parobrodne črte, in vas lahko odpravimo, kamorkoli si želite. Delamo prošnje za povratno dovoljenje "Permit," pomagamo dobiti potne liste, vizume in vse ostalo kar je v zvezi s potovanjem. Naši zastopniki bodo skrbeli za vas in vašo prtljago tekom vsega potovanja.

Mi od časa do časa oglašamo v listih imena vseh naših potnikov, ki prihajajo ali odhajajo.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIZJH CENAH

Znižana cena knjig Književne Matice S.N.P.J.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo niski ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENCI—ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00—sedaj.....\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00—sedaj.....50c

ZAKON BIOGENEZE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50—sedaj.....50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških frančiškanov in doživljaj rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50—sedaj.....50c

ZAJEDALCI—povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75—sedaj.....50c

JIMMY HIGGINS—sanjivna in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00—sedaj.....50c

Ta znižana cena je veljavna od 1. novembra 1923 pa do 1. aprila 1924.

Održite ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošiljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....